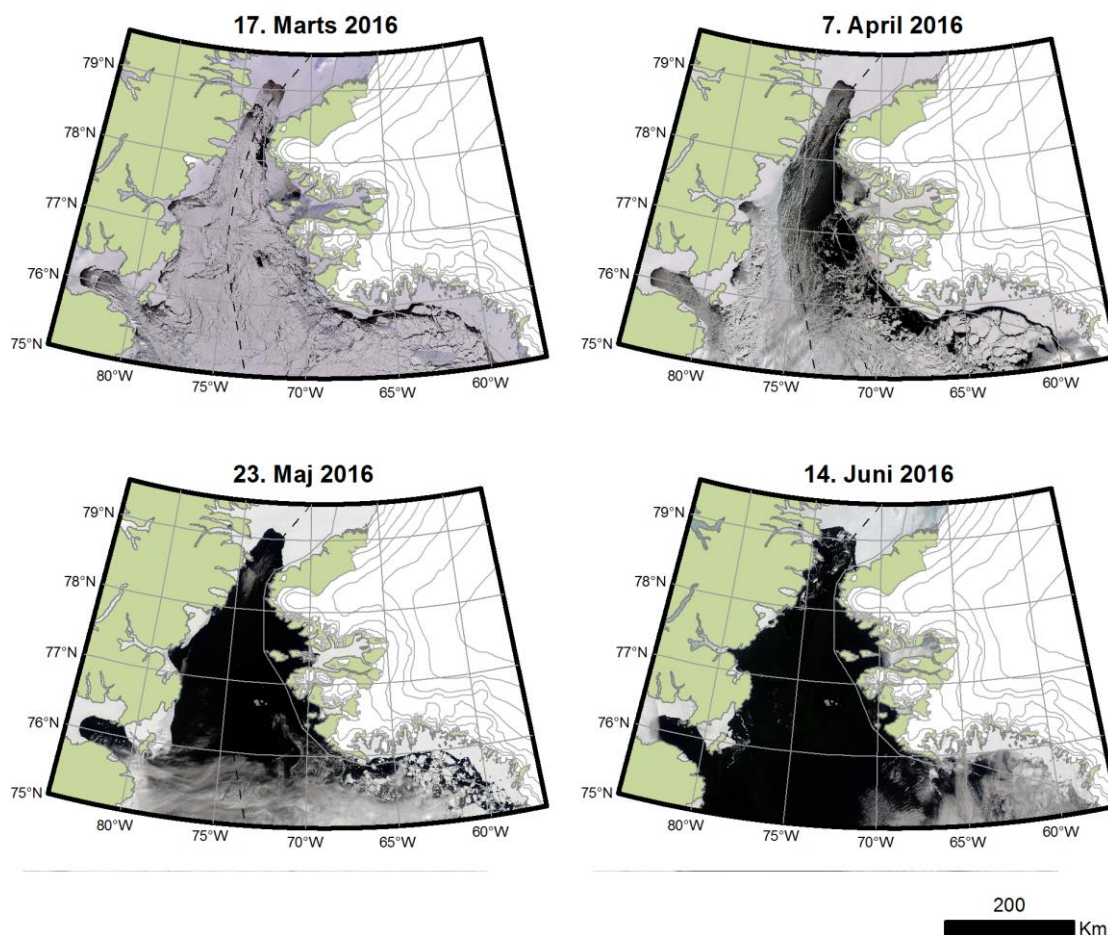

Introduktion: Om Nordvandet og NOW-projektet

Anders Mosbech & Kasper Lambert Johansen

I farvandet mellem det nordvestlige Grønland og Canada, i Smith Sund og den nordlige Baffin Bugt optræder et særligt fænomen kaldet Nordvandet (Fig. 1). Nordvandet er et polynie, hvilket vil sige et område af et ellers isdækket hav, som aldrig fryser helt til. Selvom vi befinder os i højarktisk, i havområdet ud for Thule, så er der åbent vand året rundt. Nordvandet er på mange måder defineret af den havis, der omkranser det, og dets grænser udviskes derfor om sommeren, når havisen smelter. Men hver vinter genopstår Nordvandet stort set samme sted. Det skyldes, at der dannes en isbro på tværs af Kane Basin i strædet mellem Canada og Grønland, som bremser transporten af drivis fra Polhavet med den sydgående strøm gennem strædet. Samtidig bevirker den fremherskende nordenvind, at et stort område syd for isbroen blæses frit for drivis og for den nyis, der til stadighed dannes på havoverfladen pga. de lave temperaturer. I en ørken af havis kommer Nordvandet derfor til at udgøre en oase af åbent vand, hvor havpattedyr, som ellers må fortrække for havisen, kan overvintre.

Figur 1: Nordvandets udstrækning på fire forskellige tidspunkter i løbet af foråret 2016. Man ser tydeligt isbroen i den nordlige ende af polyniet og den landfaste is langs kysterne. Man ser også, at koncentrationen af drivis i selve polyniet kan være ret variabel alt efter vind- og strømforhold. Satellitbillederne er fra NASA WorldView.

Det åbne vand betyder, at der kan trænge lys ned i vandsøjlen. Samtidig er særligt den grønlandske del af Nordvandet karakteriseret ved, at næringsrigt vand fra en nordlig udløber af den såkaldte Vestgrønlandske Strøm bringes til overfladen. Kombinationen af lys og næring betyder, at der i Nordvandet er en meget rig opblomstring af planteplankton, og denne fortsætter gennem store dele af sommeren pga. den stadige tilførsel af nye næringsstoffer. Derfor er Nordvandet et af de mest produktive havområder i Arktis overhovedet. De høje koncentrationer af planteplankton danner grundlag for en rig fødekæde af vandlopper, krebsdyr, muslinger, fisk, havpattedyr og havfugle. Udover de overvintrene arter bliver Nordvandsområdet derfor hver sommer gæstet af en lang række trækkende arter, der nyder godt af dets rigdomme, og for mange havfugle udgør Nordvandet et vigtigt yngleområde.

En anden art, der gennem årtusinder har nydt godt af Nordvandets rigdomme, og stadig gør det den dag i dag, er mennesket. Med undtagelse af europæerne har alle indvandring til Grønland gennem de sidste godt 4000 år fundet sted gennem Nordvandsområdet. Og der er god grund til at tro, at Nordvandet i sig selv, med dets rigdomme på fangstedyr, har været en af de vigtigste årsager til, at samfund fra Alaska og det østlige Canada har sat kursen mod Grønland. I dag bor der ca. 900 mennesker i området, og for disse spiller fangsten stadig en afgørende rolle.

Med den globale opvarmning og globaliseringen er livet ved Nordvandet på vej til at ændre sig radikalt, såvel for mennesker som for dyr. Havisen lægger sig senere og smelter tidligere, og den isbro, der holder vandet åbent, er måske ved at blive mere ustabil. Med en bevilling fra Carlsberg Fondet og Villum-Velux fondene søsatte vi derfor NOW-projektet (www.NOW.ku.dk). NOW-projektet er et tværfagligt grundforskningsprojekt, som involverer biologer, antropologer og arkæologer fra Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Nationalmuseet, Grønlands Naturinstitut og Grønlands Nationalmuseum og i høj grad også de lokale fangere. Formålet med projektet er at belyse det komplekse samspil mellem dyr og mennesker i det dynamiske miljø, som Nordvandet udgør. Ved at have både humanistiske, samfundsfaglige og naturvidenskabelige forskere involveret forsøger vi at opnå en helhedsforståelse af Nordvandet på tværs af den grænse, der normalt drages mellem human- og naturvidenskab. Og vi forsøger at belyse de udfordringer, som livet ved Nordvandet i dag står overfor, ved at anlægge et langtidsperspektiv på problemstillingerne. Også i fortiden har der været markante klimaændringer og andre udefrakommende påvirkninger af Nordvandet, og ved at se på hvordan dyr og mennesker har håndteret disse gennem tiden, kan vi måske blive klogere på Nordvandets fremtid.

NOW projektet er finansieret af Carlsbergfonden og Velux Fondene.